Środowiskowa łączna propozycja zmian

Działów I-IV oraz VI i VII Warunków Technicznych dla Budynków (część I)

Działające od października 2011 r. i koordynowane przez Stowarzyszenie Nowoczesne Budynki eksperckie grupy robocze, których genezę powstania opisałam w nr 1(252)2012 r. *Wiadomości Projektanta Budownictwa* podjęły wysiłek analizy obowiązujących regulacji prawnych, zawartych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. nr 75, poz. 690 z późn. zm.) oraz zaproponowania ich modyfikacji poprzez uzupełnienie czy też zastąpienie nowymi wymaganiami.

Propozycje zostały w sposób interdyscyplinarny, gruntownie przedyskutowane, najbardziej wyczerpująco jak to możliwe, w celu wyboru rozwiązań adekwatnych do oczekiwań, dokonywanych w drodze kompromisu z poszanowaniem zasad dochodzenia i uzyskiwania konsensusu. W kilku przypadkach potwierdziły się dotychczasowe, wieloletnie rozbieżności stanowisk, których pomimo wielu podjętych prób nie udało się wyeliminować, skutkiem czego powstały wariantowe propozycje rozwiązań.

Przygotowana przez skonsolidowane środowisko, łączna propozycja zmian Działów I–IV oraz VI i VII jest efektem prac czterech grup roboczych:

- **GR1** Zagospodarowanie działki budowlanej,
- **GR2** Wyposażenie Techniczne Budynków,
- **GR3** Bezpieczeństwo Konstrukcji i użytkowania,
- **GR4** Bezpieczeństwo pożarowe.

Postulaty zmian przepisów, cząstkowe propozycje zmian, opinie i stanowiska są sukcesywnie przekazywane do Ministerstwa Transportu, Gospodarki Morskiej i Budownictwa. Planowane przekazanie łącznej środowiskowej propozycji zmian regulacji ww. Działów przewidziane jest na połowę 2012 r. Wraz z propozycjami nowych regulacji do resortu, Stowarzyszenie Nowoczesne Budynki zamierza przekazać szczegółowe uzasadnienie propozycji, uwzględniające ocenę skutków rekomendowanych regulacji, na którą składać się będzie ocena przewidywanych skutków (kosztów-korzyści) społeczno-gospodarczych proponowanych regulacji, tj.:

- podmiotów, na które oddziaływuje projektowana regulacja,
- wpływu regulacji na sektor finansów publicznych, rynek pracy, konkurencyjność i funkcjonowanie przedsiębiorstw, rozwój regionalny,
- wpływu na ochronę środowiska,

a także skutków prawnych związanych z wejściem w życie proponowanej regulacji (oddziaływania na inne akty prawne), kosztów finansowych wprowadzenia zmian w budownictwie (symulacja kosztów, ocena jakościowa kosztów jednorazowych i w czasie), kosztów wprowadzenia zmian dla całej gospodarki, planów wdrożenia (*vacatio legis*).

Proponowane zmiany w obszarze przepisów ogólnych

Eksperci przedyskutowali aktualność ustalonych zasad stosowania wymagań warunków technicznych, wynikających z postanowień § 2, w zakresie sytuacji prawnych. Uznano wskazane sytuacje prawne za właściwe i adekwatne do aktualnych potrzeb i możliwości, w tym wynikających z ustaleń ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn.zm.).

W zakresie słowniczka pojęć, uznano potrzebę jego uzupełnienia o nowe cztery punkty dotyczące definicji pojęć: „przewody kominowe", „łączniki przewodów", „wentylacja hybrydowa" oraz „budynek wielolokalowy". Wprowadzenie dwóch pierwszych pojęć zaproponowano ze względu na potrzeby ochrony zdrowia i życia ludzi oraz bezpieczeństwo użytkowania instalowanych urządzeń, z kolei proponowana definicja wentylacji hybrydowej wynika z potrzeby ustalenia wymagań prawnych dla tego typu wentylacji.

Proponowane nowe pojęcie „budynek wielolokalowy", rozumiany jako budynek z wieloma możliwymi lokalami użytkowymi lub mieszkaniami, jako uniwersalne pojęcie uwzględniające typologię budynków, ze względu na przeznaczenie i sposób użytkowania, wykorzystywane jest w proponowanych uzupełnieniach regulacji z obszaru zagadnień racjonalizacji użytkowania energii, np. w wymaganiach dotyczących opomiarowania zużycia poszczególnych mediów wprowadzanych do budynku.

Proponowane zmiany w obszarze zagospodarowania działki budowlanej

Racjonalizację wykorzystania, coraz droższego obecnie terenu działki budowlanej, proponuje się zrealizować poprzez intensywniejsze włączenie terenów zielonych, urządzanych na tarasach i stropodachach do terenów rozumianych jako czynne biologicznie (§ 3 pkt 22), wprowadzenie zmian w regulacjach dotyczących lokalizacji wydzielonych miejsc postojowych w stosunku do ulicy i na działkach budowlanych dla zabudowy jednorodzinnej (§ 19 ust. 2a i ust. 4) odnośnie nielimitowanej odległości.

Zaproponowano zmiany w wymaganym podstawowym uzbrojeniu technicznym działki budowlanej, dodając wymóg zapewnienia możliwości przyłączenia uzbrojenia działki lub bezpośrednio budynku do sieci telekomunikacyjnej, z jednoczesnym określeniem wymagań warunkowego przyłączenia w postaci uzbrojenia działki w kanalizację telekomunikacyjną (§ 26 ust. 1 i ust. 6).

Propozycją uzupełnienia wymagań ogólnych dla budynków, mającą wpływ na racjonalne zagospodarowanie działki budowlanej, jest wdrożenie wymagań dla miejsca wprowadzenia do budynku, w szczególności energii elektrycznej, wody, odprowadzenia ścieków, gazu oraz ciepła sieciowego – jeśli takie są dostarczane do budynku, w celu zapewnienia racjonalnego ich rozprowadzenia oraz zastosowania urządzeń pomiarowych, odpowiednio do potrzeb oraz stanu wiedzy technicznej w tym zakresie, z uwzględnieniem warunków zdalnego odczytu (§ 44 ust. 2).

Proponowane zmiany w obszarze wymagań ogólnych dla budynków i pomieszczeń

Ogólne przepisy zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa użytkowników budynków, proponuje się:

- doprecyzować w części dotyczącej zabezpieczeń w zakresie ochrony odgromowej (§ 53 ust. 2). Dotychczasowy, bezwzględny obowiązek wyposażania budynków, wyszczególnionych w Polskiej Normie dotyczącej ochrony odgromowej obiektów budowlanych, w instalację chroniącą od wyładowań atmosferycznych proponuje się uzależnić od wyniku oceny przez projektanta ryzyka wystąpienia takich okoliczności, według procedur zawartych w ww. normie, która potwierdzi zasadność zastosowania takiej ochrony. Niestwierdzenie takiego ryzyka łączyłoby się ze zwolnieniem z takiego obowiązku.

- uzupełnić przepis dotyczący minimalnego wyposażenia technicznego budynków mieszkalnych wielorodzinnych, budynków zamieszkania zbiorowego i użyteczności, poprzez ustalenie katalogu zamkniętego wymaganych, podstawowych instalacji (§ 56 ust. 1) tj. instalacji telekomunikacyjnej, sygnalizacji dzwonkowej, domofonowej lub videodomofonowej oraz ustalenie możliwości doposażania w/w budynków, w miarę potrzeb ustalonych przez projektanta, w inne instalacje, takie jak: zabezpieczenia technicznego – system alarmowy sygnalizacji włamania i napadu, kontroli dostępu, system telewizji dozorowej i ich kombinacje, w sposób umożliwiający zapewnienie ochrony osobom i mieniu przed dostępem osób nieuprawnionych,

- wprowadzić zakaz stosowania urządzeń ogrzewczych i do przygotowania ciepłej wody użytkowej z otwartą komorą spalania w mieszkaniach, w związku z proponowanym uchyleniem § 80 ust. 1 pkt 1 oraz wprowadzeniem nowego wymagania w § 132 ust. 1a, z jednoczesnym ich dopuszczeniem w budynkach jednorodzinnych wyłącznie w wydzielonych pomieszczeniach technicznych, spełniających warunki dotyczące ich wysokości, kubatury, wentylacji i odprowadzenia spalin, a także dopływu powietrza do spalania określone w rozporządzeniu, w Polskich Normach i przepisach odrębnych.

Szczegółowe wymagania dotyczące instalacji telekomunikacyjnych oraz zabezpieczenia technicznego zostały zaproponowane w nowym Rozdziale 8a Działu IV „Instalacje telekomunikacyjne" oraz nowym Rozdziale 2 „Ochrona osób i mienia – zabezpieczenia techniczne", o czym będzie mowa w części II artykułu, przygotowywanego do kolejnego numeru.

W powiązaniu z proponowanymi regulacjami dotyczącymi racjonalnego zaprojektowania wprowadzeń do budynku mediów (§ 44 ust. 2), omówionymi w pkt 2, proponuje się wprowadzenie obowiązku projektowania w budynkach lub w zespołach budynków stanowiących odrębną nieruchomość, z wydzielonymi co najmniej 30 lokalami, pomieszczeń o powierzchni użytkowej co najmniej 15m^2 przeznaczonych na czasowy pobyt ludzi o funkcji administracyjno-technicznej na potrzeby zarządzania budynkiem, w tym zarządzania energią.

Środowiskowa propozycja zawiera zmiany regulacji mające wzmocnić ochronę osób starszych i niepełnosprawnych. Do tej grupy proponowanych regulacji zaliczyć można:

- uzupełnienie przepisu § 59 ust. 1, odnośnie zapewnienia odpowiedniego oświetlenia światłem sztucznym pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz do komunikacji ogólnej, o nakaz takiego projektowania oświetlenia pomieszczeń do komunikacji ogólnej, aby były one przystosowane do poruszania się osób niepełnosprawnych, w tym z dysfunkcją wzroku,

- wprowadzenie w § 62 ust. 4–6 i § 64 ust. 2 i 3 regulacji, dotyczącej przestrzeni manewrowej dla wózków inwalidzkich, przed drzwiami wejściowymi jej głębokość nie powinna być mniejsza niż 1,50 m, a szerokość powinna być uzależniona od sposobu dojazdu do drzwi, rozmieszczenia pochylni czy podnośników), a także wymaganej wysokości montażu klamki do drzwi, domofonu, przycisków dzwonkowych i oświetleniowych, odpowiedniej numeracji mieszkań dostosowanej do potrzeb osób niedowidzących i z ograniczoną zdolnością poruszania się.

Z kolei proponuje się ograniczenie wymogu w § 79 ust. 1 otwierania drzwi na zewnątrz pomieszczeń łazienki, umywalni i wydzielonego ustępu oraz zachowania wymiarów minimalnych drzwi otworów na potrzeby wentylacji do budynków niemieszkalnych, czyli użytkowanych również przez osoby z zewnątrz, niebędące stałymi użytkownikami.

Do grupy proponowanych zmian, wiążących się z poprawą komfortu użytkowego, można zaliczyć:

- zwiększenie wymaganych minimalnych wymiarów kabiny ustępowej w

§ 83, ustępu publicznego (§ 87 ust. 4) oraz zmiany wyposażenia budowlanego i technicznego (§ 85 ust. 1 i ust. 4),

- dostosowanie do potrzeb użytkowych ilości projektowanych umywalek i misek ustępowych w § 84 ust. 2.

Do grupy proponowanych zmian, mających wpływ na koszty inwestycyjne oraz elastyczność projektowania przestrzeni mieszkaniowej przez nabywców mieszkań, można zaliczyć propozycję zastąpienia nieaktualnego dzisiaj, ze względu na powszechność realizowanych inwestycji deweloperskich, wymagań bezwzględnego wyposażania mieszkań oddawanych do użytku w takie urządzenia, jak: zlewozmywaki, umywalki i miski ustępowe (§ 92 ust. 2 i 4), wymaganiem takiego zapewnienia układu przestrzennego kuchni, łazienek i ustępów oraz przewodów umożliwiających instalowanie wszystkich potrzebnych w tych pomieszczeniach urządzeń.

Z kolei rozwój i dostępność nowych rozwiązań technicznych, poprawa skuteczności działania stosowanych systemów, stały się powodem wprowadzenia w:

- § 93 ust. 2 – uzupełnienia katalogu możliwych do stosowania typów wentylacji w mieszkaniu jednopokojowym w przypadku zastosowania kuchni elektrycznej,
- § 93 ust. 3 – wykluczenia możliwości stosowania jednego pionu wentylacyjnego do podłączania okapów kuchennych i na potrzeby wentylacji na rzecz wprowadzenia obowiązku stosowania dwóch pionów wentylacyjnych, w przypadku zastosowania wentylacji grawitacyjnej lub hybrydowej w mieszkaniu wielopokojowym.

Dotychczasowe warunki, zawarte w § 106 ust. 2 i 3, dopuszczające możliwość sytuowania nad garażem otwartym pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi, z wyjątkiem pomieszczeń mieszkalnych, opieki zdrowotnej oraz oświaty i nauki, zostały przeniesione do wymagań § 279 ust. 3.

W ten sposób proponowany § 279 reguluje wszystkie wymagania dotyczące otworów okiennych pomieszczeń w relacji do położenia wrót garażowych.

Proponowane zmiany w obszarze wyposażenia technicznego budynków

Do grupy proponowanych przepisów z obszaru racjonalizacji użytkowania energii oraz zużycia wody, należy zaliczyć:

- proponowane wymaganie w § 102 ust. 2, takiego projektowania w garażach instalacji, aby było możliwe oddzielne rozliczanie wyodrębnionego garażu ze zużycia mediów i energii elektrycznej,
- proponowane doprecyzowanie w § 118 ust. 3 sposobu minimalizacji strat ciepła na przesyle ciepłej wody użytkowej i w przewodach cyrkulacyjnych, poprzez postawienie wymogu wykonania izolacji cieplnej przewodów instalacji wodociągowej spełniającej wymagania określone w załączniku nr 2 oraz w sposób zgodny z wymaganiami Polskiej Normy dotyczącej izolacji cieplnej rurociągów, armatury i urządzeń,
- zmiany w § 121 ust.1, 2, 2a, 2b i 3, polegające na zaadresowaniu obowiązku stosowania urządzeń do pomiaru ilości ciepła lub paliwa zużywanego do przygotowania ciepłej wody w wymienionych typach budynków do szerszego zbioru budynków wielolokalowych (o strukturze jednorodnej lub mieszanej), taki zbiór budynków jest również adresatem warunkowego dopuszczenia umieszczania w/w urządzeń poza tymi budynkam; ponadto wprowadzeniu obowiązku stosowania odpowiednich indywidualnych zestawów wodomierzowych pełniących funkcję podzielników kosztów dla pojedynczych punktów czerpalnych (do pomiaru ilości zimnej i ciepłej wody dostarczanej do wspólnego wykorzystywania przez użytkowników lokali),
- zmiany w § 126 ust. 3, umożliwiające oszczędzanie wody poprzez uregulowanie możliwości wykorzystywania ścieków szarych do celów ogólnogospodarczych, podlewania zieleni, spłukiwania toalet, gromadzonych w zbiornikach retencyjnych, za pomocą odrębnej instalacji z zachowaniem wymogów okresowej dezynfekcji zbiorników, w przypadku wykorzystywania ścieków szarych wewnątrz budynku; proponuje się ponadto wprowadzenie wymogu okresowej dezynfekcji w stosunku do zbiorników, w których gromadzi się wody opadowe, wykorzystywane do potrzeb gospodarczych,
- zmiany w § 133 ust. 2, umożliwiające wykorzystanie instalacji pomp ciepła powietrze/powietrze jako ogrzewanie powietrzne,
- proponowane doprecyzowanie w § 133 ust. 9 sposobu minimalizacji straty ciepła na przewodach zasilających i powrotnych instalacji wodnej centralnego ogrzewania poprzez postawienie wymogu dla izolacji cieplnej odpowiadania wymaganiom określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wymaganiom Polskiej Normy dotyczącej izolacji cieplnej rurociągów, armatury i urządzeń w zakresie sposobu jej wykonania,
- proponowane zmiany w § 134 ust. 7, polegające na rozciągnięciu wymogu sterowania instalacji ogrzewczych, dowolnego zasilenia, urządzeniem do regulacji dopływu ciepła (instalacja pogodowa),
- proponowane zmiany w § 135 ust. 3a, polegające na opomiarowaniu ilości ciepła dostarczanego z odnawialnych źródeł energii do instalacji ogrzewczej budynku lub urządzenia do pomiaru ilości zużytego paliwa oraz urządzeń umożliwiających indywidualne rozliczanie kosztów ogrzewania poszczególnych mieszkań lub lokali użytkowych w budynku.

Względy zdrowotne z jednej strony oraz racjonalność techniczna i efektywność energetyczna rozwiązań z drugiej stały się powodem zaproponowania zmian w:

- § 120 ust. 2a i 2b, polegających na wyłączeniu budynków jednorodzinnych, zagrodowych i rekreacji indywidulanej z ogólnego obowiązku uzyskiwania w punktach czerpalnych wody o temperaturze nie niższej niż 55^0C oraz nie wyższej niż 60^0C, wprowadzając wymóg uzyskiwania wody o temperaturze nie niższej niż 55^0C, przynajmniej raz na dobę; jednocześnie zmieniono numerację dotychczasowego ust. 2a na 2b,
- § 133 ust. 3a, polegających na objęciu obowiązkiem zabezpieczenia instalacji ciepłej wody przed przekroczeniem dopuszczalnej temperatury 60^0C, niezależnie od rodzaju źródła ciepła (kocioł, wymiennik ciepła zasilany z sieci

ciepłowniczej, wymiennik ciepła zasilany z kolektorów słonecznych) z jednoczesnym dopuszczeniem temperatury 80^{0}C, podczas wykonywania dezynfekcji termicznej.

Do grupy proponowanych przepisów, mających na celu doprecyzowanie standardu technicznego wskazanych rozwiązań, należy zaliczyć:

- zmiany w § 125 ust. 2 pkt 1 wskazujące jako podstawę wymagania Polskiej Normy,
- zmiany w § 125 ust. 2 pkt 2 lit. b ustalające wymóg wyprowadzenia ponad dach przewodów wentylujących piony kanalizacyjne, zamiast co najmniej co piątego – wskazanie co najmniej co trzeciego z pozostałych pionów kanalizacyjnych w budynku, przy jednoczesnym zachowaniu obowiązku wyprowadzenia ponad dach przewodów wentylujących ostatni pion, licząc od podłączenia kanalizacyjnego na każdym przewodzie odpływowym,
- zmiany w § 134 ust. 8a, polegające na wprowadzeniu zakazu w budynku wielolokalowym z instalacją ogrzewczą wodną, zasilaną z sieci ciepłowniczej lub z kotłowni, zmiany zaprojektowanego systemu ogrzewania mieszkań lub lokali użytkowych w budynku,
- zastąpienie dotychczasowego określenia „skuteczność" precyzyjnym określeniem „średnioroczna sprawność temperaturowa" (§ 151 ust. 1) i odpowiednio„ „złożona instalacja" i „prosta instalacja" określeniami „instalacja klimatyzacji lub wentylacji nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła" i „instalacja wentylacji nawiewno-wywiewnej bez odzysku ciepła" (§ 154 ust. 10),
- doprecyzowanie w § 155 ust. 2 przedmiotu wymagania, tj. skierowanie go do nawietrzaków regulowanych ręcznie.

Rozwój techniki, a jednocześnie względy bezpieczeństwa zdecydowały o zaproponowaniu korekty dotychczasowych wymogów projektowania kotłowni w budynkach. I tak proponuje się:

- poprzez zmianę § 136 ust. 2a i 2b zawężenie możliwości instalowania kotłów na paliwo stałe o mocy cieplnej nominalnej do 10 kW na poziomie ogrzewanych pomieszczeń lub w wydzielonych pomieszczeniach technicznych, wyłącznie do budynków mieszkalnych jednorodzinnych, w zabudowie zagrodowej oraz rekreacji indywidualnej, z dopuszczeniem montażu również w innych pomieszczeniach z wyłączeniem pomieszczeń mieszkalnych w ww. budynkach oraz w niskich budynkach mieszkalnych wielorodzinnych,
- poprzez zmianę § 136 ust. 4 w powiązaniu z ust. 5 zawężenie możliwości instalowania kotłów na olej opałowy o łącznej mocy cieplnej nominalnej do 30 kW wyłącznie do wydzielonych pomieszczeniach technicznych, zlokalizowanych na poziomie ogrzewanych pomieszczeń, w piwnicy na najniższej kondygnacji nadziemnej lub w odrębnym budynku przeznaczonym na kotłownię,
- uchylenie, w celu wyeliminowania mającego obecnie przewymiarowywania pomieszczeń, w których instaluje się kotły na olej opałowy o mocy do 2000 kW, przepisu ustalającego maksymalne, łączne obciążenie cieplne służące do określania wymaganej kubatury pomieszczenia do instalowania takich kotłów,
- poprzez uzupełnienie podmiotowe, w § 140 ust. 2 i ust. 4, o łączniki wymagania szczelności i wykonania z wyrobów o klasie reakcji na ogień A1, a w ust. 4 wymagania, dotyczącego wewnętrznej powierzchni odprowadzającej spaliny mokre, odporności na ich destrukcyjne działanie,

Skuteczność działania wentylacji w budynkach proponuje się poprawić poprzez:

- doprecyzowanie w § 140 ust. 5 wymaganej minimalnej powierzchni przekroju przewodu kominowego do wentylacji grawitacyjnej, iż należy rozumieć przez to powierzchnię netto,
- ustalenie w § 140 ust. 6 minimalnej wysokości pionowej odcinka przewodu, liczonego od górnej krawędzi otworu wlotowego z kratki wywiewnej lub przewodu poziomego – 2,5 m,
- uzupełnienie katalogu zakazu stosowania określonych w § 141 rozwiązań o zakaz stosowania wentylacji mechanicznej wyciągowej oraz indywidualnych wentylatorów wyciągowych w pomieszczeniach, w których znajdują się wloty do przewodów dymowych, podłączeń okapów wyciągowych, nad płytą kuchenną, do zbiorczych przewodów wentylacji grawitacyjnej, zbiorczych przewodów wentylacji grawitacyjnej z wyjątkiem występujących w przebudowywanych i nadbudowywanych budynkach istniejących,
- umożliwienia stosowania zdefiniowanej, o czym była mowa w pkt 1, wentylacji hybrydowej, oprócz możliwej do stosowania wentylacji mechanicznej, grawitacyjnej w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi, w pomieszczeniach bez otwieranych okien, a także w innych pomieszczeniach, w których ze względów zdrowotnych, technologicznych lub bezpieczeństwa konieczne jest zapewnienie wymiany powietrza (§ 147 ust. 2).

Eksperci zaproponowali zmiany mające korzystnie wpływać na podstawowe warunki z zakresu higieny i zdrowia, polegające na:

- zastąpieniu dotychczasowego wymagania niemożliwego do spełnienia i weryfikacji, w przypadku wentylacji grawitacyjnej, odnośnie jakości środowiska wewnętrznego, wymaganiem intensywności wentylacji oraz określeniu warunków stosowania wentylacji hybrydowej jako alternatywy dla wentylacji grawitacyjnej (§ 148 ust. 1 i 2).

Przywołane wyżej zmiany są zaledwie częścią proponowanych przez środowisko zmian, kolejne dotyczące:

- przepisów dla instalacji gazowej na paliwa gazowe, instalacji elektrycznej, instalacji telekomunikacyjnej,
- przepisów odnoszących się do urządzeń dźwigowych,
- przepisów bezpieczeństwa pożarowego oraz bezpieczeństwa użytkowania zostaną zaprezentowane w części II artykułu.

Od Redakcji: *Dziękujemy autorce za dalsze wypowiedzi obejmujące ważny problem prawny zmian dla warunków technicznych budynków. Zachęcamy Czytelników do wyrażania na ten temat swoich poglądów.*

mgr inż. arch. **Anna Sas-Micuń**
– Stowarzyszenie Nowoczesne Budynki